

مجلة فصلية محكمة تصدرها كلية
التربية للعلوم الإنسانية - جامعة كركوك

مجلة جامعة كركوك للدراسات الإنسانية

المجلد (20) العدد الثاني - الجزء الثاني - كانون الاول 2025

مجلة جامعة كركوك للدراسات الإنسانية

مجلة فصلية صادرة من
كلية التربية للعلوم الإنسانية
جامعة كركوك

Issn 1992 - 1179

العنوان البريدي

العراق / كركوك / جامعة كركوك

صندوق البريد: 2281 والرمز البريدي: 52001

رقم الايداع في دار الكتب و الوثائق ببغداد 1209 لسنة 2009

المجلد (20) العدد الثاني - الجزء الثاني - كانون الاول 2025

مَجَلَّةُ جَامِعَةِ كَرْكُوكَ لِلدِّرَاسَاتِ الْإِنْسَانِيَّةِ

المجلد (20) العدد الثاني - الجزء الثاني - كانون الاول 2025

مجلة فصلية صادرة من كلية التربية للعلوم الإنسانية
جامعة كركوك

ISSN 1992 - 1179

العنوان البريدي

العراق / كركوك / جامعة كركوك

صندوق البريد: 2281 والرمز البريدي: 52001

رقم الايداع في دار الكتب و الوثائق ببغداد 1209 لسنة 2009

E. mail

kujhs@uokirkuk.edu.iq

رئيس التحرير

الأستاذ الدكتور

مراد إسماعيل أحمد

25 كانون الاول 2025

بسم الله الرحمن الرحيم

الحمد لله رب العالمين، والصلاة والسلام على سيدنا محمد وعلى آله وصحبه أجمعين.

يسر هيئة تحرير مجلة (جامعة كركوك للدراسات الانسانية) أن تضع بين أيدي الباحثين والمهتمين هذا العدد الجديد، الذي يضم مجموعة متميزة من البحوث العلمية الرصينة في ميادين العلوم الإنسانية المختلفة، والتي تعكس تنوع التخصصات وعمق المعالجات المنهجية، وتسهم في إثراء المعرفة الإنسانية وتعزيز الحوار العلمي الرصين.

إن المجلة، ومنذ انطلاقتها، تسعى إلى ترسيخ معايير البحث العلمي الرصين، والالتزام بأصول التحكيم العلمي الدقيق، وتشجيع الدراسات الأصيلة التي تتناول القضايا الإنسانية المعاصرة برؤى علمية ومنهجية متوازنة، بما يخدم تطور المجتمع والارتقاء بالبحث الأكاديمي.

ويأتي هذا العدد ثمرةً لجهود علمية مشتركة بذلها الباحثون الأفاضل، وأعضاء هيئة التحرير، والسادة المحكّمون، الذين كان لإسهاماتهم العلمية وآرائهم الموضوعية الدور الكبير في إخراج البحوث بصورتها النهائية، وفق المعايير المعتمدة في المجالات العلمية المحكمة.

وإذ نثمن عالياً ثقة الباحثين بمجلتنا، نوّكد استمرارنا في دعم البحث العلمي الجاد، وفتح آفاق النشر أمام الباحثين من داخل العراق وخارجه، آمليّن أن يشكّل هذا العدد إضافة علمية نوعية تخدم مسيرة البحث في العلوم الإنسانية.

نسأل الله التوفيق والسداد للجميع.

والسلام عليكم ورحمة الله وبركاته.

رئيس هيئة التحرير

أ.د. مراد إسماعيل احمد

مجلة جامعة كركوك للدراسات الإنسانية

كانون الأول ٢٠٢٥

شروط وقواعد النشر في مجلة جامعة كركوك للدراسات الإنسانية

١. تسلم نسخة الكترونية من البحث عبر الموقع (<https://kujhs.uokirkuk.edu.iq>) تحت برنامج Microsoft Word بصيغة doc او بصيغة dox.
٢. يطبع البحث بواسطة الحاسوب بمسافات واحدة بين الأسطر شريطة أن لايزيد عدد صفحاته عن ٢٥ خمس وعشرين صفحة وبواقع (١٠٠٠٠) كلمة، ونوع الخط Simplified Arabic بما في ذلك الجداول، مع تنسيق محدد مسافة ١.٥، خط بحجم ١٤، على ورق A4. للبحوث الخاصة باللغة العربية، يُكتب البحث بخط (Times New Roman) للغة الإنجليزية و التركية بحجم خط (١٤) على ورق مقاس (A4). اما بالنسبة اللغة الكوردية فونت كوران Kurdfonts.
٣. تقديم سيرة علمية مختصرة للباحث أو الباحثين مرفقة مع البحث وتكون منفصلة.
٤. تكتب أسماء الباحثين الثلاثية باللغة العربية والإنجليزية كما تذكر عناوين وظائفهم الحالية ورتبهم العلمية.
٥. إقرار من المؤلف يؤكد أن البحث لم يسبق نشره وليس قيد النشر في مجلة أخرى.
٦. العناوين الرئيسية والفرعية تستعمل داخل البحث لتقسيم أجزاء البحث حسب أهميتها وبتسلسل منطقي وتشمل العناوين الرئيسية: عنوان البحث، الملخص، الكلمات الدالة، المقدمة، إجراءات البحث، الشرح، الاستنتاج، المراجع.
٧. يرفق مع البحث ملخص باللغة العربية وباللغة الإنجليزية على أن لا تزيد كلمات الملخص عن (٢٥٠) كلمة.
٨. تكتب بعد الملخص الكلمات الدالة للبحث.
٩. تطبع الجداول والأشكال والخرائط داخل المتن وترقم حسب ورودها في البحث وتزود بعناوين ويشار إلى كل منها بالتسلسل.
١٠. يجوز نشر البحث إذا كان مستلاً من أطروحة أو رسالة دكتوراه أو ماجستير، بشرط ألا تكون هذه الرسائل منشورة أو مقبولة للنشر، ويجب الإشارة إلى هذا في الصحيفة الأولى وقائمة المراجع، والإفصاح عن ذلك في الإقرار والتعهد.

١١. يلتزم الباحث بدفع النفقات المالية المترتبة على إجراءات التقويم في حال طلبه سحب البحث ورغبته عدم متابعة إجراءات النشر.

١٢. يمنح الباحث مدة أقصاها شهرا واحدا لإجراء التعديلات على بحثه إن وجدت ومن حق المجلة بعد ذلك إلغاء الملف البحثي تلقائيا في حال تجاوز المدة المذكورة أعلاه.

١٣. التوثيق (قائمة المراجع)

أ. يُشترط اتباع أسلوب الكتابة وفقاً لمعايير APA النسخة السابعة (الجمعية الأمريكية لعلم النفس)، ويجب الالتزام بالدقة في الاستشهادات وتنسيق القائمة المرجعية وفقاً لهذه المعايير، لضمان الوضوح والتناسق في تقديم البيانات والمعلومات العلمية.

ب. يشار إلى المراجع في المتن بالاسم الأخير للمؤلف وسنة النشر والصحيفة، مثال: علي عبد عباس العزاوي (العزاوي، ٢٠٠٨: ٢١٤) أو (العزاوي، ٢٠٠٨).

ت. يجوز في بحوث علوم القرآن والتأريخ الإسلامي توثيق المراجع من خلال تهميش المراجع باستعمال الأرقام المتسلسلة بين قوسين هكذا (١) ، (٢) ، (٣) وتبين في آخر البحث تفاصيل المراجع حسب تسلسلها وتوضع قبل قائمة المصادر والمراجع.

ث. توثق المصادر والمراجع في قائمة واحدة في نهاية البحث وترتب هجائيا حسب الاسم الأخير للمؤلف مثل:

(اسم العائلة، الاسم الأول للمؤلف، (سنة النشر)، عنوان الكتاب، رقم الطبعة، مدينة النشر، در النشر)، مثال:

شحادة ، نعمان ٢٠١١، التحليل الإحصائي في الجغرافية والعلوم الاجتماعية، عمان - الأردن، دار صفاء للنشر والتوزيع.

ج. أما الدوريات: فيبدأ بذكر الاسم الأخير للمؤلف، ثم بقية الاسم كاملاً، ثم توضع سنة النشر بين حاصرتين. ثم عنوان البحث. ثم اسم المجلة غامق، ثم مكان صدورها، ثم رقم المجلد، ثم رقم العدد، ثم أرقام الصفحات.

١٤. عمل استلال للبحث في مركز الحاسبة الصادر من رئاسة الجامعة.
١٥. على الباحث دفع أجور النشر البالغة: (١٥٠.٠٠٠) مائة وخمسون ألف دينار عراقي وإذا زاد عدد الصفحات عن (٢٥) خمس وعشرين صحيفة فسوف يتم استيفاء الأجور بواقع (٥.٠٠٠) خمسة آلاف دينار لكل صفحة.
١٦. تجري هيئة تحرير المجلة التقييم الأولي للبحث، ثم يُعرض على محكمين من ذوي الخبرة العلمية في مجال التخصص، وتلتزم المجلة بإخطار الباحث بالقرار النهائي بشأن الموافقة على النشر من عدمها على أن يلتزم الباحث بإجراء التعديلات التي قد يطلبها المحكمون من أجل إجازة البحث أو الدراسة للنشر في المجلة.
١٧. ترسل البحوث وجميع المراسلات المتعلقة بالمجلة الى موقع المجلة.

أعضاء هيئة التحرير

ت	الاسم	اللقب العلمي	البلد	الاختصاص	مكان العمل	الملاحظات
١	د. مراد إسماعيل احمد	أستاذ	العراق	الجغرافية	جامعة كركوك كلية التربية للعلوم الإنسانية	رئيس هيئة التحرير
٢	د. حيدر عادل محمد	مدرس	العراق	اللغة التركية	جامعة كركوك كلية التربية للعلوم الإنسانية	مدير هيئة التحرير
٣	د. مشاري عبد العزيز محمد الموسى	استاذ	الكويت	اللغة العربية	جامعة الكويت كلية الاداب	عضو هيئة تحرير دولي
٤	د. سيد صادق عوض الله احمد	استاذ	مملكة البحرين	اللغة الإنكليزية	جامعة البحرين كلية الاداب	عضو هيئة تحرير دولي
٥	د. نازان توتاش	أستاذ	تركيا	اللغة الإنكليزية	جامعة انقرة كلية اللغات	عضو هيئة تحرير دولي
٦	د. فهد عباس سليمان	أستاذ	العراق	التاريخ	جامعة كركوك كلية التربية للبنات	عضو هيئة هيئة تحرير
٧	د. نور الله جتين	استاذ	تركيا	اللغة التركية	جامعة انقرة كلية اللغات	عضو هيئة تحرير دولي
٨	د. كمال عبد الله حسن	استاذ	العراق	الجغرافية	جامعة الانبار كلية الاداب	عضو هيئة تحرير
٩	د. زانيار فائق سعيد	استاذ	العراق	اللغة الانكليزية	جامعة السليمانية	عضو هيئة تحرير
١٠	د. جنار عبد القادر احمد	أستاذ	العراق	علوم تربوية ونفسية	جامعة كركوك كلية التربية للعلوم الإنسانية	عضو هيئة تحرير
١١	د. دلال علي سليمان زريقات	استاذ	الأردن	الجغرافية	الجامعة الأردنية كلية الاداب	عضو هيئة تحرير دولي
١٢	د. ياسر محمد طاهر	أستاذ	العراق	طرائق التدريس	جامعة كركوك كلية التربية للعلوم الصرفة	عضو هيئة تحرير

١٣	د. كاروان عمر قادر	استاذ	العراق	اللغة الكوردية	جامعة السليمانية كلية اللغات	عضو هيئة تحرير
١٤	د. عصام مصطفى عبد الهادي عقلة	أستاذ مشارك	الامارات	التاريخ	جامعة خورفكان كلية الاداب	عضو هيئة تحرير دولي
١٥	د. ابراهيم بن يحيى بن زهران البوسعيدي	أستاذ مشارك	سلطنة عمان	التاريخ	جامعة السلطان قابوس كلية الاداب	عضو هيئة تحرير دولي
١٦	د. نزيه إبراهيم المناسية البطوش	استاذ	الاردن	الجغرافية	الجامعة الأردنية	عضو هيئة تحرير دولي
١٧	د.خالصة الغباري	أستاذ مساعد	سلطنة عمان	اللغة الإنكليزية	جامعة السلطان قابوس كلية الاداب	عضو هيئة تحرير دولي
١٨	د. مهدي قيس عبد الكريم الجنابي	أستاذ مساعد	الامارات	علوم القران	جامعة الشارقة كلية الشريعة والدراسات الإسلامية	عضو هيئة تحرير دولي
١٩	د. إسماعيل البر قومسر	أستاذ مساعد	تركيا	اللغة التركية	جامعة دوزجه	عضو هيئة تحرير دولي
٢٠	د.فارس محمود محمود	أستاذ مشارك	سويسرا	الجغرافية	جامعة بيرن	عضو هيئة تحرير دولي
٢١	د. كامل عبد القادر حسين	أستاذ مساعد	العراق	علوم القران	جامعة كركوك كلية التربية للعلوم الإنسانية	عضو هيئة تحرير
٢٢	د. عز الدين صابر محمد	أستاذ مساعد	العراق	اللغة الكوردية	جامعة كركوك كلية التربية للعلوم الإنسانية	عضو هيئة تحرير
٢٣	د. خالد احمد هواس	أستاذ مساعد	العراق	اللغة العربية	جامعة كركوك كلية التربية للعلوم الإنسانية	عضو هيئة تحرير
٢٤	د. محمد اكبر بور	أستاذ مساعد	ايران	الجغرافية	جامعة ريزا كلية الاداب	عضو هيئة تحرير دولي

٢٥	د. علي هادي حسن	أستاذ مساعد	العراق	اللغة العربية	جامعة كركوك كلية التربية للعلوم الإنسانية	عضو هيئة تحرير
٢٦	د. مجيد احميد جدوع الزبيدي	استاذ	العراق	اللغة الإنكليزية	جامعة الانبار كلية الاداب	عضو هيئة تحرير
٢٧	د. محمد علي شريف	أستاذ مساعد	العراق	اللغة التركية	جامعة كركوك كلية التربية للعلوم الإنسانية	عضو هيئة تحرير
٢٨	د. زينب عصمت صفاء الدين	مدرس	العراق	اللغة الإنكليزية	جامعة كركوك كلية التربية للعلوم الإنسانية	عضو هيئة تحرير
٢٩	د. عماد عبد الله مراد	مدرس	العراق	علوم القرآن	جامعة كركوك كلية التربية للعلوم الإنسانية	عضو هيئة تحرير

فهرست البحوث المنشورة بحوث التاريخ

ت	عنوان البحث	الباحث	رقم الصفحة
1	مهنة الثلاث وتطورها في العصر العباسي (١٩٢ — ٦٥٦ هـ / ٨٠٧ — ١٢٥٨ م)	م. د. إسماعيل طه غفور العبيدي	22-1
2	مفاوضات ايكس لبيان واستقلال المغرب ١٩٥٥-١٩٥٦	م. د. ريام عباس دعييل	47-23
3	العلاقة بين اماره اردلان و الدولة العثمانية للفترة ١٥٢٠-١٥٦٦ م (دراسة تاريخية سياسية)	سوزان صالح كريم	77-48
4	الحزب الشيوعي السوري والموقف الحكومي منه حتى عام ١٩٧٢	شهلاء امين رشيد محمد	123-78
5	دور نقابة اشراف بغداد في الحث على الجهاد اثناء الحرب العالمية الاولى (١٩١٤- ١٩١٨)	م.م. عماد احمد حميد	150-124
6	انعكاس النضال الطبقي والنقابي في جنوب کردستان في صحيفة رئگای کوردستان " طريق كوردستان (١٩٩١-١٩٩٤)	ا.م. د. فريدون عبدالرحيم عبدالله	187-151

بحوث الجغرافية

ت	عنوان البحث	اسم الباحث	رقم الصفحة
7	تقييم بيئي لتراكيز العناصر الثقيلة في انسجة الاسماك المستوردة المجمدة في اسواق مدينة الكوفة	حسن علاوي عبود العكراوي حسنين محمد عبد الحسين ابو شبع	188-213
8	أثر درجة حرارة الهواء والرطوبة في الراحة الحرارية للإنسان في مدينة كركوك , العراق للمدة (١٩٩٠-٢٠٢٠)	م.م. سراء وضاح خضير	235-214
9	النباك في ناحية الصينية بقضاء بيجي دراسة جيو مورفولوجية	م. د. سعدي خلف احمد	236-277

بحوث العلوم التربوية و النفسية

ت	عنوان البحث	اسم الباحث	رقم الصفحة
10	التجريد من الإنسانية وعلاقته بالإقصاء الأخلاقي	آ. م. د أنور جبار علي	278-321
11	التفكير المنظومي لدى المرشدين التربويين	م.د. وليد خليل اسماعيل	322-345

بحوث اللغة العربية

ت	عنوان البحث	اسم الباحث	رقم الصفحة
12	بلاغة الاقتصاص في القصص القرآنية المنفردة من تقطيع الأحداث إلى توليد المعني قراءة في نماذج مختارة	ا.م. د. أحمد جمعة شوان	346-390
13	العوامل الحجاجية ودورها في التماسك النصي دراسة تطبيقية في ديوان الإمام الشافعي - نماذج مختارة-	د. آرام علي عثمان	391-415
14	الاستلزام الحوارى في شعر الخنساء في ضوء مبادئ بول غرابيس	أ. م. د. سعد عبد الرحيم أحمد الحمداني	416-450

بحوث اللغة الانكليزية

ت	اسم البحث	اسم الباحث	رقم الصفحة
15	التفاعل بين النحو والدلالات الضمنية في استنباط المعنى	ابراهيم حسن عبدالله	451-473
16	الذهان الأنثوي والاضطهاد الأبوي كما «يتجلى في قصة «ورق الجدران الأصفر»	د.انمار عدنان محمد حسن	474-488

بحوث اللغة التركية

رقم الصفحة	اسم الباحث	اسم البحث	ت
489-522	م.م نجاه ايوب شكر	آراء المعلمين حول تعليم اللغة التركية في العراق (نموذج كركوك)	17

بحوث علوم القرآن

رقم الصفحة	اسم الباحث	اسم البحث	ت
523-554	أ.م. د. عبد الستار شحاذه حسين اللهيبي	مبدأ فقه الأولويات وأهميته في المجال الاقتصادي الاسلامي	18
555-594	أ.م. د. احمد عبد الله رحيم	الضوابط التفسيرية والمقاصدية في بناء مفهوم الفتنة في القرآن الكريم: دراسة تطبيقية في سورة البقرة	19

البحوث المستلة

رقم الصفحة	اسم لباحث	عنوان البحث	ت
620-595	ريام ياس جاسم الحياي أ. م. د ماهية محسن حسن أ . د عباس رشيد علي	التوزيع الجغرافي للصناعات الكبيرة في محافظة كركوك لسنة ٢٠٢٤م	1
636-621	م.م. مرتضى سيف الدين نجم الدين أ.م.د. غوران صلاح الدين شكر	الفعل الماضي في ديوان عمر لاحق العاشق	2
653-637	فاطمة عباس حميد ا.م.د. ارسان هاشم محمود الساقى	دراسة تحليلية لمحتوى القصائد بوزن العروض في ديوان صادق بشيرلي(من كأس إلى بحر)	3
672-654	آ.د. سامان عزالدين سعدون م. آشتى حسين عارف	المرأة في قصيدة "المرأة لا تريد أن تكون امرأة" لعلي بنجواني	4
689-673	سروه محمد كريم أ.د. شهاب طيب طاهر	التأدب فى استلزامات التخاطبية	5

6	الأنفال وانعكاساتها في شعر لطيف فاتح فرج	سواره محمد احمد ا.م.د. اسو عمر مصطفى	719-690
7	سيمائية العنوان في اشعار فرهاد شاكلي الشعرية	سيران احمد عبدالقادر د. ديلان سلام حمهفرج	742-720
8	بيداغوجية تعليم اللغة تدريس اللغة الكردية في الصف الأول الابتدائي، في المدارس الابتدائية غير الحكومية في مركز القضاء بمحافظة السليمانية، نموذجاً	شونم عثمان محمد أ.د. عادل رشيد قادر	779-743
9	المواد المحاكاة في قصائد الشاعر نالي	بيستون يوسف سعيد	803-780
10	الفكر الأسطوري في قصائد صباح رنجدهر من منظور النقد الأسطوري	لافتيا نهرو حسين د.س.وران مامند عبدالله	819-804
11	الفساد الاجتماعي في نظام الحكم الإمارات الكردية في العصر العباسي	شاخوان حمدامين رشيد د. ابوبكر حمد بالهكي	844-805
12	القراءات القرآنية وأثرها في فهم النص القرآني	أ.د. ضياء سرحان خلف	870-845
13	رواية "غيب اصلي" للروائي توماس بينشون وتقاليد القص البوليسي الميتافيزيقي	ا.د. مجيد احميد جدوع وديان علي سرحان	871-885

Kirkuk University Journal of Humanities Studies

مَجَلَّةُ جَامِعَةِ كَرْكُوكَ لِلدِّرَاسَاتِ الْإِنْسَانِيَّةِ

<https://kujhs.uokirkuk.edu.iq>

DOI: 10.32894/1992-1179.2025.164492.1258

Date of Submission: 9/13/2025 Date of Revision: 9/28/2025 Date of Acceptance: 10/4/2025 Date of Publication: 12/25/2025

A CONTENT ANALYSIS OF THE POEMS IN ARUZ METER IN SADIK BEŞİRLİ'S WORK "BİR BARDAKTAN BİR DENİZ"

**FATMA ABBAS HAMİT
ASS.PROF.DR.ARSAN HASHIM
MAHMOOD ALS-AQEE**

Abstract

Sadık Beşirli is one of the prominent figures of contemporary Turkmen literature, combining elements of classical and modern poetry. The social and cultural environment in which he lived is directly reflected in his works. He composed poems in various forms such as divan, ghazal, qasida, folk verse, and free style, demonstrating a versatile literary identity. His most renowned work, *Bir Bardaktan Bir Deniz* ("From a Cup to an Ocean"), encompasses a wide range of themes including religious-mystical concepts, social issues, personal emotions, and eschatological reflections. In the collection, references to prophets, caliphs, companions of the Prophet, and notable Islamic scholars are frequent, along with quotations from the Qur'an and Hadith, revealing the poet's spiritual sensitivity. At the same time, Beşirli addresses the human journey between worldly life and the hereafter, emphasizing human weakness before existence and voicing his reaction to social injustices. His poetry blends both individual and collective dimensions, often revolving around themes of pain, exile, loyalty, death, and the quest for truth. Thus, *Bir Bardaktan Bir Deniz* reflects not only Beşirli's artistic vision but also the intellectual and cultural atmosphere of his time.

Keywords: Sadık Beşirli, Classical Turkmen Literature, *Bir Bardaktan Bir Deniz*, Aruz Meter, Content.

دراسة تحليلية لمحتوى القصائد بوزن العروض في ديوان صادق بشيرلي (من كأس
إلى بحر)

¹ فاطمة عباس حميد

² م.د. أرسان هاشم محمود الساقى

الملخص

صادق بشيرلي يُعدّ من أبرز ممثلي الأدب التركماني المعاصر، وهو شاعر جمع بين عناصر الأدب الكلاسيكي والحديث. وقد انعكست البيئة الاجتماعية والثقافية التي عاشها في مراحل مختلفة من حياته مباشرةً على نتاجه الأدبي. أبدع الشاعر في أشكال شعرية متعددة مثل الغزل، القصيدة، الرباعيات، والأسلوب الحر، مما يكشف عن رؤيته الفنية المتنوعة.

في هذه المقالة قمنا بدراسة تحليلية لمحتوى القصائد المكتوبة بوزن العروض في ديوانه الأشهر «من كأس إلى بحر». ويحتوي هذا العمل على موضوعات واسعة تمتد من القضايا الدينية-الصوفية إلى المسائل الاجتماعية، ومن العواطف الفردية إلى مفهوم الآخرة. وقد تكرر في الديوان ذكر الأنبياء والصحابه والخلفاء وكبار شخصيات الإسلام، كما كشفت الإشارات القرآنية والحديثية عن حساسية الشاعر الروحية العميقة. وفي الوقت نفسه عبّر بشيرلي عن رحلة الإنسان بين الدنيا والآخرة، وعن عجزه أمام الوجود، وعن رفضه للظلم الاجتماعي. وتجمع قصائده بين البعد الفردي والجماعي، حيث تناولت موضوعات عن الألم، الغربة، الوفاء، الموت، والبحث عن الحقيقة. ومن هذه الجوانب يُعدّ ديوان (من كأس إلى بحر) عملاً مهماً لا يكشف فقط عن الرؤية الفنية للشاعر، بل يعكس أيضاً المناخ الفكري والثقافي لعصره.

الكلمات المفتاحية: صادق بشيرلي، الادب الكلاسيكي التركماني، من كأس إلى بحر، وزن العروض، المحتوى

¹ طالبة ماجستير /جامعة صلاح الدين /كلية اللغات /قسم اللغة التركية 2542-6659-0001-0009/orcid.org
² استاذ مساعد دكتور /جامعة صلاح الدين /كلية اللغات /قسم اللغة التركية 129-9806-0008-0009/orcid.org

SADIK BEŞİRLİ’NİN “BİR BARDAKTAN BİR DENİZ” ADLI ESERİNDE ARUZ VEZNİYLE YAZILAN ŞİİRLERİN MUHTEVA BAKIMINDAN İNCELENMESİ

FATMA ABBAS HAMİT
MAHMOOD AL-SAQEE

DOÇ.DR.ARSAN HASHIM

Özet

Sadık Beşirli, çağdaş Türkmen edebiyatının önemli temsilcilerinden olup klasik edebiyatı modern unsurlar ile birleştirmeye çalışan bir şairdir. Hayatının çeşitli dönemlerinde yaşadığı sosyal ve kültürel çevre, eserlerine doğrudan yansımıştır. Şair; gazel, kaside, rubâ‘î, kıt’a, mersiye ve serbest tarzda kaleme aldığı şiirlerinde çok yönlü bir sanat anlayışı sergilemiştir.

Bu çalışmamızda şairin en bilinen eseri olan “Bir Bardaktan Bir Deniz” adlı eserinin aruzla yazılan şiirlerinin muhteva bakımından incelenmesi yapılmıştır. Eser, dinî-tasavvufî konulardan toplumsal meselelere, bireysel duygulardan ahiret mefhumuna kadar geniş bir yelpazede temalar barındırır. Eserde peygamberler, sahabeler, halifeler ve İslam büyüklerine sıkça yer verilmiş; Kur’an ve hadislerden yapılan göndermeler şairin manevî duyarlılığını ortaya koymuştur. Bununla birlikte Beşirli, insanın dünya ve ahiret arasındaki yolculuğunu, varlık karşısındaki aczini ve toplumsal adaletsizliklere karşı duyduğu tepkileri dile getirmiştir. Hem bireysel hem de toplumsal boyutu olan şiirlerinde şair, acı, gurbet, vefa, ölüm ve hakikat arayışı gibi temaları yoğun bir lirizmle işlemiştir. Bu yönleriyle “Bir Bardaktan Bir Deniz” yalnızca şairin sanat anlayışını değil, aynı zamanda dönemin düşünsel ve kültürel iklimini de yansıtan önemli bir eserdir.

Anahtar Kelimeler: Sadık Beşirli, Klasik Türkmen Edebiyatı, Bir Bardaktan Bir Deniz, Aruz Vezni, Muhteva.

Giriş

Türkmen edebiyatı, tarih boyunca hem klasik İslam edebiyatının etkisiyle hem de modern edebi anlayışların katkısıyla zengin bir gelişim göstermiştir. Bu edebiyatın önemli temsilcilerinden biri olan Sadık Beşirli, hem yaşadığı dönemin toplumsal ve kültürel gerçekliğini hem de şahsi tecrübelerini eserlerinde yansıtan bir şairdir. Onun şiirlerinde divan edebiyatının biçim ve üslup özellikleri ile modern duyarlılıklar iç içe geçmiştir. Özellikle aruz ve hece vezinlerini ustalıkla kullanması, farklı nazım şekillerini denemesi ve çok dilli bir şiir anlayışına sahip olması edebi kişiliğini dikkat çekici kılmaktadır.

Aruz vezni, uzun ve kısa hecelere dayalı klasik bir ölçüdür. Türk edebiyatında Divan şairlerinden itibaren önemli bir yer edinmiştir (Dilçin, 1991). Sadık Beşirli de bu geleneği devam ettirerek, özellikle “Bir Bardaktan Bir Deniz” adlı eserinde aruzun farklı kalıplarını başarıyla uygulamış; hem klasik üsluba bağlı kalmış hem de çağdaş duygularını bu ölçüyle dile getirmiştir.

Beşirli’nin eserleri arasında “Bir Bardaktan Bir Deniz” özel bir yere sahiptir. Bu eser, hem biçim hem de muhteva bakımından geniş bir yelpazeye sahip olup dinî-tasavvufî konulardan toplumsal meselelere, bireysel duygulardan ahiret tasavvuruna kadar pek çok unsuru içinde barındırır. Eserde peygamberler, sahabeler, halifeler ve İslam büyüklerine yönelik göndermeler yoğun biçimde yer almakta; Kur’an ayetleri ve hadislerden yapılan atıflar şairin manevî dünyasını ortaya koymaktadır. Bunun yanında şair, bireyin varoluşsal sorgulamalarına, insanın acziyetine ve toplumdaki adaletsizliklere dair eleştirilerine de şiirlerinde yer vermektedir. Dolayısıyla Beşirli’nin şiirleri yalnızca bir sanat eseri olarak değil, aynı zamanda yaşadığı dönemin kültürel, dini ve sosyal iklimini yansıtan önemli bir belge niteliğindedir.

1. Hayatı

Aydınlılar aşiretine mensup Türkmen şair Sadık Beşirli, 1963 yılında Kerkük’ün Kasaphane Mahallesi’nde dünyaya gelmiş, kısa süre sonra ailesiyle birlikte Tisin Mahallesi’ne taşınmıştır. Şairin üçlü adı Ali Semin Didar olup küçük yaştan itibaren şiir yazma sevdasına başlamıştır. 1972 yılında Fuzûlî’ye duyduğu hayranlık, onun edebi yöneliminde önemli bir etki bırakmıştır. Ancak şair, Fuzûlî tarzına bağlı kalmakla birlikte, ağır ve yabancı kelimelerle yüklü ifadelerden uzak durmayı tercih etmiştir(Rıza, 2006: 66).

1981 yılında Baas rejimi tarafından tutuklanan babası işkence neticesinde öldürülmüştür. Bu olay onun hayatında bir dönüm noktası olmuştur. Aynı yılda İran’a göç etmiş ve burada Türkmence ve Farsça şiirler kaleme almıştır. 1997’de Kum’da bastırdığı “Yuvasız Kuş” adlı şiir kitabı, İran Türkleri ve Irak Türkmenleri arasında geniş yankı uyandırmıştır. Kum’da geçirdiği 22 yıl boyunca din eğitimi almış, çeviri

faaliyetlerinde bulunmuş ve pek çok edebi etkinlikte yer almıştır (Abdulsamet; Ekber, 2023:3).

Şair, 2003 yılında anavatanı olan Irak’a dönmüştür. 2004-2007 yılları arasında “Ed-delil” gazetesinin Türkmence bölümünde başyazarlık yapmıştır. 2005’ten itibaren de Türkmeniye kanalında özgün edebî programlar sunarak kültürel faaliyetlerini sürdürmüştür (Tuzlu, 2024: 91).

2. Edebî Kişiliği

Sadık Beşirli, klasik Türk şiirinin estetik değerleri ile modern edebiyatın yenilikçi unsurlarını ustalıkla birleştiren, çok yönlü ve üretken bir şairdir. Fuzûlî, Kumrî ve Faiz gibi divan şairlerinden etkilenmiş; gazel, kafiye ve redif gibi geleneksel unsurları derin bir retorik güç ve lirik bir estetikle işlemiştir. Buna karşın yalnızca klasik üsluba bağlı kalmamış, halk şiirinin sade ve anlaşılır dilini de benimseyerek farklı sosyal kesimlere ulaşabilmiştir. Böylelikle hem yüksek edebiyatın hem de halk geleneğinin imkânlarını bir arada kullanan özgün bir şiir dili geliştirmiştir.

Beşirli, Türkmence, Arapça ve Farsça dillerinde kaleme aldığı birçok eser-ki bu eserler aşağıda “Eserler” bölümünde verilmiştir- Irak Türklerinin edebiyatına evrensel bir boyut kazandırmış; bu çok dillilik, ona hem farklı kültürlerde tanınma imkânı sağlamış hem de Türk, Arap ve Fars kültürleri arasında etkileşimi güçlendirmiştir. Çeviri alanındaki yetkinliği, özellikle Sona Veliyeva gibi önemli isimlerin şiirlerini başarılı biçimde aktarmasında görülmektedir. On binden fazla beyitlik şiir mirası, onun üretkenliğini ve Türkmen edebiyatına olan katkısını açıkça ortaya koymaktadır.

Şiirlerinde aşk, ayrılık, gurbet, doğa ve insan sevgisi gibi evrensel temaların yanı sıra, toplumsal ve dinî meseleler de önemli bir yer tutar. Bu yönüyle eserleri, bireysel duyarlılık ile kolektif hafızayı aynı potada eriten bir nitelik taşır. Edebiyat çevrelerince büyük takdir gören Beşirli, Ali Marufoğlu’nun “ne burada ne de Türkiye’de Beşirli gibi bir şair var” sözleriyle övülmüş; Faruk Kaya tarafından da “Yuvasız Kuş” kitabındaki her kaside için özel beyitlerle yüceltilmiştir.

Sonuç olarak Sadık Beşirli, hem Türkmen hem de genel Türk edebiyatı içerisinde, klasik ile modern, yerel ile evrensel ve bireysel ile toplumsal ustalıklarla harmanlayan nadir şairlerden biri olarak edebiyat tarihindeki yerini almıştır.

3. Eserleri

Sadık Beşirli, Türkçe, Arapça ve Farsça dilleriyle yazılan şiirlerini, 6 matbu kitap haline gelmiştir. Bunlar:

- 1) Yuvasız Kuş (1997)
- 2) Bir Bardaktan Bir Deniz (2010)
- 3) Yürek Mensiz Can Sensiz (2018)
- 4) Son Sohbet (2019)
- 5) Bir Ömürlük Söz (2020)
- 6) Bakülü şair Sona Veliyev'in 250 sayfalık İlâhi Kapına Geldim(2016) isimli şiir kitabını, isteklere icabet ederek, Arapça'ya çok güzel tarzda tercüme etmiştir(sözlü, 2021: 129).

Aşağıda araştırmamızın da konusu olan “Bir Bardaktan Bir Deniz” hakkında bilgi vereceğiz:

3.1. Bir Bardaktan Bir Deniz

Sadık Beşirli'nin derin duygularını ve hayat felsefesini yansıtan önemli eserlerden biridir. 2010 yılında basılmıştır. “Bir Bardaktan Bir Deniz” eseri 145 sayfadan oluşmuştur. Kitap 92 şiirden ibarettir, 46 şiir aruz vezninde, diğer şiirleri hece ve serbest şiirlerden oluşmuştur.

Bir Brdaktan Bir Deniz kitabı hezec vezni üzere şu beyitten alınmıştır:

Şiirler çeşmesiymiş gönlümüz dünyaya anlattık

Deniz coşmaktadır bizden bu bardak çalkalandıkça

“Bir Bardaktan Bir Deniz” kitabının isminin kaynağı olan bu beyit, Sadık Beşirli'nin şiirlerinde sıkça görülen derin anlam katmanlarını ve sembolik anlatım gücünü yansıtır. Beyitte, şairin gönlünü bir “şiirler çeşmesi” olarak nitelemesi, yaratıcı ruhunu ve ilhamının sınırsızlığını ifade eder.

Bu beyit, Hezec vezni (mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün) ile yazılmıştır. Sadık Beşirli'nin aruz ölçüsündeki hakimiyeti, hem form

olarak hem de içeriğin derinliği açısından şiirlerini öne çıkarır. Şairin bu tür vezinlerde hem geleneği sürdürme hem de yenilikçi bir anlatım geliştirme konusundaki başarısı dikkat çekicidir.

Çeşitli stillerde şiirler yazan Beşirli'nin şu eserinde de aruzdan başka vezinler üzere şiirlerinin mevcut olduğu kitapta göze çarpmaktadır. Şair bu eserinde vezinlerin tamamıyla öz yerinde güzel bir şekilde işlendiğini görüyoruz.

Eserde en çok aruz vezni kullanılmıştır. Hece vezni ise az, yanı sıra serbest şiire de rastlamak mümkündür. Her üç türde belagat bilimi kendini göstermektedir. Ayrıca eserde birçok nazım şekli kullanıldığı görülmektedir. Bunlar: kaside, gazel, kıta, mersiye ve rubailerdir.

4. Muhteva Bakımından İncelenmesi

4.1. Dinî ve Tasavvufî Unsurlar

Sadık Beşirli'nin “Bir Bardaktan Bir Deniz” adlı eserinde yer alan şiirlerde dinî ve tasavvufî unsurlar güçlü bir şekilde işlenmiştir. Bu unsurları detaylı şekilde şu başlıklar altında ele alabiliriz.

4.1.1. Allah İnancı ve Tevhid

Eserde, Allah'a hitap eden birçok beyit ve şiir bulunmaktadır. Birçok şiirde Allah'ın yüceliği, birliği ve kudreti vurgulanır.

Vurdu dem çoklar da ihlaşdan vefadan görmüşüz
Derde amma döndüler billahi her merhem günü

Allah isminin doğrudan geçtiği yerlerde genellikle bir dua, yakarış veya yemin ifadesi göze çarpmaktadır. Yeminle Allah'tan yardım istenir ya da hakikatin altı çizilir:

Birlik gider olduysa ki kuran gedir elden

Allah sözüdür “va'tasimû” buyruğu

“وَاعْتَصِمُوا بِحَبْلِ اللَّهِ جَمِيعًا وَلَا تَفَرَّقُوا” (Âl-i İmrân 3/103)

Burada Kur'an'da geçen “Hep birlikte Allah'ın ipine sımsıkı sarılın” ayetine atıf yapılmıştır. Bu, Allah'ın emirlerine uyulması gerektiğini vurgulayan bir beyittir.

4.1.2. Peygamberler

4.1.2.1. Hz. Âdem

Âdem evladı 'inadlıkla damazlık götürüp
Yoksa hep derd olanın özgeye dermânı nedir

Şair, insanoğlunun kendi sorunlarının çözümünü yanlış yerlerde aradığını ve aslında gerçek şifanın Allah'ın emirlerinde olduğunu ima ediyor.

4.1.2.2. Hz. Nûh

Kafamızdan eserek nuh nefesi
Edebin başına tufan dökülür

Şair burada, Nuh'un kavmi gibi edep ve ahlak kurallarına uyulmaması durumunda büyük bir felaketin (Tûfan) kaçınılmaz olduğunu anlatmaktadır.

4.1.2.3. Hz. Yakûp

Yetişer yusufa ya'kub gibi olduysa da kör
Gözünün yaşına her kim ki bu gün arhalanır

Hz. Yakup, oğlu Hz. Yusuf'un kaybına o kadar üzülmüştü ki gözlerini kaybetmişti. Ancak sabrı ve duası sayesinde sonunda Yusuf'a kavuştu. Şair, gözyaşının tek başına bir çözüm olmadığını, çaba ve sabırla Allah'a yönelmek gerektiğini anlatmaktadır.

4.1.2.4. Hz. Davûd

Ohu dâvudi sesin ile vuşâlin 'ezanın
Koy açılsın bu uzun süreli hicrân orucu

Tarihi rivayetlere göre Hz. Davud'un Zebur okurken sesi o kadar güzeldi ki insanlar ve cinler etkilenir, bazıları bayılır, hatta bazıları vefat ederdi. Şair, burada bir şahsın sesini Hz. Davud'un sesi gibi etkileyici ve güçlü olarak tasvir etmektedir.

4.1.2.5. Hz. Yûnus

Dönelim birlik ile 'akla yunus kavmi gibi
Yoksa zan etme ki bir nurlu şehir kaldı bize

Şair burada, insanların akıllarını başlarına alarak tövbe etmeleri gerektiğini ve bunu yapmazlarsa aydınlık bir geleceklerinin olmayacağını vurgulamaktadır.

4.1.2.6. Hz. Muhammed

Eserde en çok bahsedilen peygamber Hz. Muhammed'dir. O, son peygamber olarak üstün konumu, sünnetinin önemi ve ümmetine bıraktığı miras ile ele alınmıştır.

Mustafa sünneti yetmez mi bütün mutluluğa
Güneşin şü'lesine yıldızını ihsanı nedir

4.1.3. Kitaplar

4.1.3.1. Kur'an-ı Kerim

Eserde en çok bahsedilen ilahi kitap Kur'an-ı Kerim'dir. Şair, Kur'an'ın Allah tarafından gönderildiğini, insanların ona uyması gerektiğini ve ilahi bir rehber olduğunu sık sık vurgulamaktadır.

Ne demek şum kâfalarından göğeren kayda yasa
Göğden inmiş kitabın yanlışı nokşânı nedir

4.1.4. Ayetler

Şair, özellikle birlik, ibadet, ahiret, peygamber sevgisi ve ilahi adalet gibi konulara vurgu yaparken bazı ayetleri doğrudan zikretmiştir. Aşağıda, şiirlerde doğrudan geçen ayetler ve bunların anlamları verilmiştir.

4.1.4.1. Kamer Suresi 1. Ayet

“Ayrılib öz yüzüne benzer olan oğlundan
Ecelin elçisi(şek el kâmar) etdi dediler”

“أَفْتَرَبَتِ السَّاعَةُ وَانْشَقَّ الْقَمَرُ”

Beytin Açıklaması:Hz. Muhammed'in gösterdiği Ay'ın yarılması mucizesine doğrudan gönderme yapılmıştır. Kıyametin yaklaşmakta olduğuna dair bir hatırlatma yapılmaktadır.

4.2.1.4.2. Maide Suresi 3. Ayet

Risalet bir hilal iken tamam bedr oldu bir günde

Gadirin şanma mişli bir zaman yâhud mekan vardır

“الْيَوْمَ أَكْمَلْتُ لَكُمْ دِينَكُمْ وَأَتِمَمْتُ عَلَيْكُمْ نِعْمَتِي وَرَضِيْتُ لَكُمُ الْإِسْلَامَ دِينًا”

Beytin Açıklaması: Gadir-i Hum hadisesine işaret edilerek, bu olayın Kur'an'da geçen "dinin tamamlanması" ile bağlantılı olduğu vurgulanıyor. Hz. Ali'nin Gadir-i Hum'daki imametiyile İslam'ın tamamlandığı görüşüne telmih vardır.

4.1.5. Hadisler

Temiz imanlıyçın (men kuntu mevlah) en temiz kaynak
Bu kaynağtan pay almış her ne pek düzgün iman vardır
"مَنْ كُنْتُ مَوْلَاهُ فَعَلَيْ مَوْلَاهُ"

"Men kuntu mevlahu fe Aliyyun mevlahu."

"Ben kimin mevlası isem, Ali de onun mevlasıdır" (Varıcı, 2021).

Beytin Açıklama:Hz. Muhammed'in, Gadir-i Hum'da Hz. Ali'yi ümmete imam olarak ilan ettiğini belirten hadise doğrudan atıfta bulunulmuştur. Bu hadis, Hz. Ali'nin İslam'daki konumunu ve Ehl-i Beyt'in önemini vurgulamaktadır.

4.1.6. Halifeler ve Dinî Şahsiyetler

4.1.6.1. Hz. Ali (as.)

Hz. Ali dördüncü halife, Hz. Muhammed'in damadı ve kuzeni. Hz. Ali, eserde en çok bahsedilen şahsiyetlerden biridir. Adaleti, cesareti ve ilmi öne çıkarılmıştır.

İsmim ismin ile bir söylendirir alçak zaman
Tesliyet bu halda ammaşahi merdandır mene

Beytin Açıklaması:Şahi Merdan", Hz. Ali'ye verilen bir unvandır. Şair burada, teselli olarak Hz. Ali'nin cesaretini ve adaletini kendisine örnek aldığını ifade ediyor. Eserde Hz. Ali'nin adaletine, bilgeliğine ve imamet konumuna sıkça atıfta bulunmaktadır.

4.1.6.2.Hz. Hasan (as.)

Hz. Ali'nin oğlu, Hz. Muhammed'in torunu. Hz. Hasan'ın Ehl-i Beyt mensubu olarak yaşadığı sıkıntılar ve şehadeti konu edilmiştir.

Hasan ey hakkı gasp olmuş Hasan tabutu oklanmış
Hasan ey bağı dağlanmış vefasızlar azarından

4.2.1.6.3. Hz. Hüseyin (as.)

Kerbela Şehidi,Hz. Muhammed'in torunu. Eserde en çok bahsedilen şahsiyetlerden biridir. Kerbela olayı ve Hz. Hüseyin'in şehadeti sıkça işlenmiştir.

Bu Hüseyindir böyle haletlerle göstermekdedir
Dünyada cennatu-tecri fevkahal enharı gör

4.1.7. Ahiret İle İlgili Mefhumlar

4.1.7.1. Mahşer

1. Namazı kııl hazırıla şon menzile ‘ameller

Mehşer günü namazsız her bir ‘amel hederdir

Beytin Açıklaması: Mahşer gününün kaçınılmaz olduğu ve insanların o gün hesap vereceği vurgulanmaktadır. Mahşer günü, insanların namazsız hiçbir amelinin geçerli olmayacağı anlatılıyor. Dünyanın ahirete bir köprü olduğu ve namazın hesap gününde önemli bir kurtuluş vesilesi olduğu belirtiliyor.

2. “alan peygamberin mahşerde yanın sen ve sizlersiz
nolur kabrin uzaklandırdılar ceddin kenarından”

Açıklama: Burada, Mahşer günü vurgusu yapılmaktadır. Hz. Ali ve Ehl-ibeyt’in peygamberle birlikte olacağına dair bir inanç yer alır. Bu beyit, ahirette şefaath umuduna ve müminlerin bu ilahi toplulukla beraber olma arzusuna işaret eder.

4.1.7.2. Cennet

Şair, cenneti müminler için bir mükāfat, adaletin tecelli ettiği yer olarak betimlemektedir.

Cennet olmuş, bu perişan kafadan

Hur dolur, deftere gılman dökülür

4.1.7.3. Kader (Allah’ın Takdiri)

Kader kavramı, her şeyin Allah’ın bilgisi ve kontrolünde olduğu inancını ifade eder.

İslam uğrundadır ancak dağılıp el obamız

Āsimandan bu kaza ile kader kaldı bize

4.1.8. İtikadî Mefhumlar

4.2.1.8.1. Ölüm Ve Ecel

Eserde ölümün kaçınılmaz olduğu ve herkesin ahiret yolcusu olduğu sıkça vurgulanmaktadır.

Ayrılıb öz yüzüne benzer olan oğlundan

Ecelin elçisi(şek el kamar) etdi dediler

4.1.8.2. Rûh

Sadık Beşirli'nin “Bir Bardaktan Bir Deniz” adlı eserinde ruh kavramı doğrudan geçmektedir. Ruh, can, ilham ve maneviyat ile bağlantılı olarak ele alınmıştır.

Gazelimden yar bilir yad da bilir
Ruh yağar, 'aşk elenir, can dökülür

4.1.9. İbadet ile İlgili Mefhumlar

4.1.9.1. Namaz

Namaz, eserde ibadetin en önemli unsurlarından biri olarak vurgulanmıştır. Ahiret ve hesap günüyle bağlantılı olarak ele alınmıştır.

Geçtiği Beyit:

Namazı kıl hazırla şon menzile 'ameller
Mağşer günü namazsız her bir 'amel hederdir

4.1.9.2. Ezan

(uyan) diyorlar ey can uyku mezara kalsın
Bir köprüdür bu dünya 'ömürde bir seferdir

Burada ezan çağrısının insanları namaza davet ettiği anlatılıyor. Cami doğrudan geçmese de, ezan camilerde okunduğu için cami çağrışımı yapmaktadır.

4.1.9.3. Oruç

Sadık Beşirli'nin “Bir Bardaktan Bir Deniz” adlı eserinde yer alan bu şiir, özellikle ibadet, oruç, dua, salavat ve manevi arınma gibi mefhumları içermektedir. Şair, oruç kavramını hem fiziksel bir ibadet hem de manevi bir bekleyiş ve sabır imtihanı olarak ele almıştır.

Oruç, insanı nefsine hâkim olmaya teşvik eden ve açların halini anlamaya yardımcı olan bir ibadet olarak ele alınmıştır.

Oğu dāvudî sesin ile vuşālın 'ezanın
Koy açılsın bu uzun süreli hicrân orucu

4.1.9.4. Salavat

Salavat getirmek, Hz. Muhammed'e dua etmek ve onun yolunda ilerlemeyi temsil eder. “Can orucu” ifadesi, ruhun arınması için yapılan ibadetleri simgeliyor. Şair, manevi yükselişin ve dua etmenin önemine vurgu yapıyor:

İki ay bir görünüşden bize göster ne olur
Salavat ile kaşın karşılasın cān orucu

4.2. Toplum ve Kültür

4.2.1. Dinî Şahsiyetler

4.2.1.1. Muhammed Bakır Es-Sadr

(1935-1980), Şii dünyasının önemli âlimlerinden biridir. Saddam Hüseyin rejimine karşı direndiği için 1980’de idam edilmiştir. İslamî düşünce, felsefe ve ekonomi alanında büyük katkıları olmuştur.

Geçtiği Beyitler:

Dayanmış zulme karşı eğmemiş baş kahraman çokdur
Velakin (şadr) tek evladı Haydar başkadır başka

Cihanda yükselib baş kaldıran çok başçılar vardır

Fakat(sadr) adlanan ‘izzetli rehber başkadır başka

Şair burada, tarihte birçok kahramanın zulme karşı mücadele ettiğini belirtiyor. Muhammed Bakır es-Sadr’ın, Hz. Ali’nin (Haydar) yolundan giden büyük bir âlim ve direnişçi olduğu anlatılıyor.

4.2.1.2. Şehit Muhammed Bakır El-Hekim

Beyitteki ifade:

Köksünde(şadr) lar mezarı şü‘leli yıldız

Bahtında(hakim) ler adı var adlı vatandaş

2003 yılında Irak’ta şehit edilen büyük İslam âlimi ve halk lideri Şehit Hekim, burada halkın kahramanı, adalet savunucusu gibi bir edebi motif haline getirilmiştir. Eserde onu bir efsane gibi sunarak adaletin, direnişin ve inancın sembolü haline getiriyor.

2.2.1.3. Ebu Zerr El-Gıfari

Ebu Zerr el-Gıfari, İslam tarihinin en önemli sahabelerinden biri olup, dürüstlüğü, adaleti ve zühd hayatıyla tanınmaktadır. Ebu Zerr, adalet ve doğruluk timsali olarak ele alınmıştır. Şair, onun yalnızlığını ve fedakârlığını vurgulayarak çağdaş anlamda bir mesaj vermektedir.

Bir Ebu zer de Ebu zer gibi can verdi garip

Bu söze (cenneti zehra) ye bakanlar inanır

Şair burada, Ebu Zerr’in garip bir şekilde vefat ettiğini ve onun gibi adil, fedakâr insanların yalnız kaldığını vurguluyor. “Cenneti Zehra” ifadesi, onun ahirette büyük bir makam sahibi olacağına işaret ediyor.

4.2.2. Edebî Şahsiyetler

4.2.2.1. Ali Marufoğlu

Geçtiği yer: “Övgünle Kanatlanmak” başlıklı şiir .

“Ali Ma‘rufoğluna”

Baş: Şirin bir sözlerinden ötrü bin ferhadlanan vardır

Adın geldikçe bu şol göksümüzde şadlanan vardır

Son: Ben en son yengilikden eskilik kalıpların doldum

Rakibler avlanır çünkü bu tür şayyadlanan vardır

Şair, Ali Marufoğlu'nu kalem gücü, söz ustalığı ve sanatsal zenginliği ile bir edebi otorite olarak tanıtıyor. Onun ismi, ilim, sanat ve sadelik kavramlarıyla bütünleştirilmiş. "Ferhadlanan vardır" dizesiyle, onun adı anıldığında aşkla coşan insanların varlığı vurgulanıyor.

"Üstadlanan vardır" ifadesiyle ise onun sadece bir sanatkâr değil, üstatlık mertebesine erişmiş ilham verici bir kişilik olduğu ifade ediliyor.

4.2.2.2. Ali Rıza Aşık

Geçtiği yer: "Gönül Tendirimden Sıcak Selam"

Şair kardeşim Ali Rıza Aşık cenaplarına:

Baş: Yubanma! Durma takdim eyle bardağ bardağ ardınca

Şuşuz kalmış yürekler katlanıbdır dağ dağ ardınca

Son: Gönül tendirlerinden al sıcak ışı selam bin bin

Nolur ferket yolu dolmuşsa batlağ batlağ ardınca"

Ali Rıza Aşık'a hitap eden şair, onun şiirlerinin susamış gönüllere şifa ve neşe verdiğini söyler. "Gönül tendirlerinden al sıcak selam" dizesiyle, şiirin içtenlik ve samimiyetle dolu oluşu, "bardak bardak" ifadesiyle de şiirin bereketi tasvir edilir. Bu beyitler bir yandan halk şiiri geleneğini yüceltirken, öte yandan Ali Rıza Aşık'ın bu geleneğin kıymetli bir taşıyıcısı olduğunu gösterir.

4.2.2.3. Faruk Kaya

Geçtiği yer: "Can Sesi Canan Sesi" başlıklı şiir

Şair kardeşim Faruk (Kaya) zatlarına:

Baş: Neğmelet bir de gönülden ne olur can sesini

Dinlesin şevkiyle canlar yine canan sesini

Son: Gahda bir sönse yürek, gah da yalazlanmadadır

Kulağ aş dinle de bu köz dolu harman sesini

Faruk Kaya'ya yazılan bu beyitlerde, şiirin ve sözün ruha erişen derinliği vurgulanır. Faruk Kaya'nın kaleminin güçlü olduğu, halkın gönlüne dokunan bir şair olarak tanındığı belirtiliyor. "Can sesi" ve "canan sesi" metaforlarıyla da, onun sözlerinin ilahi ve içsel bir tınıya sahip olduğu ifade ediliyor.

4.2.2.4. Rıza Kanber Demirci

Geçtiği yer: "Dinledim Sen de Dinle" başlıklı şiir

"Fikrimi kıtlık şararken ey Rıza bir bak nasıl

Şi‘rin ilham etdi döndüm bir coşan ‘ümmāne men”
Söylemezken kimsenin hakkında (ma‘ruf oğlu) söz
şi‘rimi yükseltdi ay tek ermişem asmāne men
Gurbet elden dönmüşüydüm, ihtiram etdi mene
İhtirāmiyle başım egmekdeyim o cāne men

Fikrimi kıtlık sararken” ifadesiyle şair, yaratıcı bir durgunluk, ilham eksikliği ya da zihinsel tıkanıklık yaşadığını anlatır. Bu kıtlık, şiir yazamama hâli ya da anlam arayışındaki zorluktur. Bu sıkışmışlık içinde Rıza’ya seslenir: “Ey Rıza, bir bak ne hâle geldim!” Rıza’nın varlığı ya da yazdığı bir şey, bu kıtlığı kırarak güce sahip gibi gösteriliyor.

İkinci mısra da ise çözülme gerçekleşir: Kıtlıkla sarılmış fikri, şiirin ilhamı sayesinde coşkun bir denize dönüşür. “Coşan ümman” yani taşan deniz, duygu, ilham ve üretim bolluğunu simgeler. Burada şiir hem ilham kaynağı hem de ruhsal kurtuluş aracıdır. Rıza’dan gelen etkiyle, şiir yeniden doğmuş; şair, içsel bir patlamayla yaratıcı gücüne kavuşmuştur.

4.2.3. Kavim Adları

4.2.3.1. Semûd Kavmi

Yalandan (şa‘irim ben) söyleyen titrer soğuk yelden

Bu bağda çok semudlenmişle çok çok ‘Adlanan vardır

Kur’an’da adı geçen ve helak edilen bir kavim olan Semûd, burada mecaz anlamda kullanılmıştır. “Semudlenmek”, doğruyu inkar eden, azgınlaşan, uyarıları dinlemeyen kimseler anlamına gelecek şekilde kullanılmıştır. Şair burada, sahte şairleri Semûd kavmine benzeterek onların sonunun da helak ve değersizlik olduğunu ima eder.

4.2.3.2. Âd Kavmi

Yalandan (şa‘irim ben) söyleyen titrer soğuk yelden

Bu bağda çok semudlenmişle çok çok ‘Adlanan vardır

Âd Kavmi, Kur’an’da peygamberleri Hûd’a karşı gelip helak edilen kavimlerden biridir. Burada da aynı şekilde kibirli, uyarılara kulak asmayan, sonunda yok oluşa mahkûm edilmiş kişi veya topluluklara gönderme yapılmaktadır. “Adlanmak” burada o kötü akıbete benzetilmek anlamında mecazlı bir kullanım içerir.

4.2.3.3. Yûnus Kavmi

Dönelim birlik ile ‘aqla yunus kavmi gibi
yoksa zan etme ki bir nurlu şehir kaldı bize
Şair burada bu kıssaya telmihte bulunarak, insanların birlik ve akılla
Yunus Kavmi gibi tövbe edip kurtuluşa erebileceğini, aksi takdirde nurlu
bir geleceğin kalmayacağını ifade eder.

4.2.4. Mekanlar

4.2.4.1. Sıffin

Senin sıffindeki zarbetlerinden hak ışıqlandı
Haqiqat yolları peklendi cehlin her gubarından

Sıffin, Suriye’nin Rakka bölgesine yakın, Hz. Ali ile Muaviye arasında yapılan büyük savaş. Şair, şiirde Ali’yi “adaletin sembolü” olarak konumlandırarak onun savaşlarını yüceltmekte ve tarihsel olaylara güncel bir boyut kazandırmaktadır.

4.2.4.2. Bakî

Haqiqatta mezarındır senin her şi‘enin kalbi
Nolur bir iz eşer yoksa baği‘ üzre mezarından
Medine’de bulunan ve İmam Hasan bin Ali dahil bazı ehlibeyt imamlarının ve evliyaların defnedildiği mezarlık. Burada Bakî, hem bir özlem mekânı hem de tarihî kayıplar için sitemin simgesi hâline getirilmiş. Şairin arzusu, Ehlibeyt imamlarının kaybolmuş veya yok edilmiş mezarlarının yeniden görünür olmasıdır.

4.2.4.3. Beşir

Eğer yurdumdayım amma henüz de komşuyum yurda
Nesim de haber vermez beşir’in dam duvarından
Şairin ata yurdu olan köy; Tazehurmatu ilçesinin güneybatısında. Şiirde işgal altında, sessizleşmiş bir yer olarak sunulur. Saddam rejimi döneminde Araplaştırma politikalarının hedefi olmuş bir Türkmen köyüdür. Yurt hasreti, adaletsizlik ve sessiz çığlık temalarıyla şiire aidiyet duygusu ve sitem kazandırır.

4.2.4.4. Dakuk

Mektubun Qumdan apardı beni Daquka dekin
Burda artık ferşeden arşe kadar söz uzanır

Dakuk, Irak'ın Kerkük vilayetine bağlı bir ilçedir. Şair burada, Kum'dan gelen bir mektupla duygusal olarak Dakuk'a uzandığını dile getirir. Dakuk, aynı zamanda Sadık Beşirli'nin şiirlerinde anılan ilim ve mücadele merkezidir.

4.2.4.5. Kum

Mektubun Kumdan apardı beni Dağuka dekin

Burda artık ferşeden arşe kadar söz uzanır

Tahran'ın güneyindeki kutsal şehir; şairin mülteci olarak bulunduğu yer. İran'daki önemli bir dinî ve ilmî merkezdir. Şiirde Kum'dan gelen bir mektupla başlayan duygusal etki anlatılmakta; Kum, manevî bilgelik ve şiirsel ilhamın geldiği mekan olarak vurgulanmaktadır.

4.2.4.6. Kerkük

Kerkük ay etse yakın yıldızı Dağuktur onun

Gurgur ondan nuru, cumbur ise bundan kazanır

Kerkük, Türkmen kültürünün merkezlerinden biri olarak şiirde öne çıkar. Dakuk'un Kerkük için bir ışık ve yol gösterici olduğu ifade edilerek kültürel liderlik vurgulanır.

4.2.4.7. Neyneva (Musul)

Bir haber vermedi şahinler(Ebu Şahin) den

(Neyneva) yadıma düştükçe kararım talanır

Musul şehri Neyneva, Kerbela olayının yaşandığı bölgenin antik adıdır. Hz. Hüseyin ve ehlibeytin katli bu coğrafyada gerçekleşmiştir. Şair burada, Neyneva'yı hatırladıkça huzurunun bozulduğunu, acının tazelendiğini ifade eder.

4.2.4.8. Ankara, Tahran

Sen(vav) işlet men de(ya), vay da yaban söz halına

Bire birden keseğin Anka-Tahran sesini

Şair, Ankara ve Tahran'ı yan yana anarak Türk-İran kültürel birlikteliğini ve şiirsel ilham verici sesin bu iki başkent arasında yankı bulmasını ister.

Sonuç

Sadık Beşirli, klasik ve modern şiir unsurlarını bir araya getirerek çağdaş Türkmen edebiyatında özgün bir konum edinmiştir. Onun şiirlerinde bireysel duyularla toplumsal meseleler, dinî ve tasavvufi derinliklerle beşerî duygular iç içe geçmiştir. Özellikle “Bir Bardaktan Bir Deniz” adlı eseri, şairin sanat anlayışını en kapsamlı şekilde ortaya koyan

bir yapıttır. Bu eserde peygamberler, sahabeler, halifeler ve İslam büyükleri gibi dini şahsiyetlerin yanı sıra ahiret mefhumları ve insani değerler de ön plana çıkmıştır. Böylece Beşirli, şiirlerini yalnızca estetik bir ifade aracı olarak değil, aynı zamanda kültürel ve manevi bir aktarım vasıtası olarak değerlendirmiştir.

Şairin eserlerinde işlediği gurbet, acı, vefa, ölüm ve hakikat arayışı gibi temalar, onun şahsi hayat tecrübelerinin içinde bulunduğu toplumsal şartların bir yansımasıdır. Beşirli, aruz ve hece vezinleriyle kullandığı geleneksel edebiyatın köklerini yaşatırken, işlediği temalar ve duygusal yoğunluk bakımından modern edebiyatla da bağ kurmuştur. Sonuç olarak, Sadık Beşirli'nin şiirleri hem bireysel hem de toplumsal boyutlarıyla ele alınması gereken çok katmanlı bir edebi miras sunmaktadır.

Kaynakça

Abdülşamet, İ., & Ekber, Z. (2023). *Sadık Beşirli'nin Hayatı Ve Edebî Kişiliği*: “Yuvasız Kuşlar” eserinin transkripsiyonu.

Al-Saqee, A. H. (2023). Kerküklü Mehmed Sâdık'ın Şiirlerindeki Tarîh Manzûmeleri Üzerine Bir İnceleme. *Journal of Kirkuk University Humanity Studies*, 53.

Beşirli, S. (2021). *Bir Ömürlük Söz*. En-Necefül-eşref, Es-Sakaleyn matbaası.

Çavuşoğlu, Mehmet (2017). *Necati Bey Divanı'nın Tahlili (3. Baskı)*. İstanbul: Kitabevi.

Devellioğlu, Ferit (2006). *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lugat*. Ankara: Aydın Kitabevi Yay.

Kitabevi.

Dilçin, c. (1991). *Örneklerle Türk Şiir Bilgisi*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

Mermer, Ahmet; ALICI, Lütfi (2005). *Üniversiteler için Eski Türk Edebiyatında Giriş (5.Baskı)*. Ankara: Akçağ Yay.

Rıza, M. (2006). *Tisin Edebiyatçıları*. Kerkük.

Sözlü, H. (2021). *Mu 'Cemü 'l-Müellifîn Et-Türkmân: 2015-2019*. Kerkük: El-Emin Kitabevi.

Tuzlu, S. (2024). *A 'Lâmü 'ş-Şi 'R Et-Türkmânî*. Kerkük: Rüya Yayınevi.

Varıcı, A. (2021). İslam Tarihinde Bir Dönüm Noktası: “Ğadîr-İ Hum Olayı” Ve “Hz. Ali'nin Velâyeti” Konusunda Karşılaştırmalı Bir Değerlendirme. İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İslam Tarihi ve Sanatları Anabilim Dalı.

Journal of Kirkuk University Humanity Studies

Vol. 20, No. 2, Part II, December 2025

*A quarterly journal published by the College of
Education for Human Sciences, University of Kirkuk*

ISSN 1992 - 1179

Postal Address

Iraq – Kirkuk – University of Kirkuk

P.O. Box: 2281

Postal Code: 52001

Legal Deposit Number: 1209

*National Library and Archives of Iraq, Baghdad
(2009)*

kujhs@uokirkuk.edu.iq

Editor-in-Chief: Prof. Dr. Murad Ismail Ahmed

In the Name of Allah, the Most Gracious, the Most Merciful

All praise is due to Allah, the Lord of the Worlds, and peace and blessings be upon our Master Muhammad and upon all his family and companions.

The Editorial Board of the **Journal of the University of Kirkuk for Humanitarian Studies** is pleased to present to researchers and interested readers this new issue, which includes a distinguished collection of rigorous scholarly studies in various fields of the humanities. These studies reflect the diversity of disciplines and the depth of methodological approaches, and they contribute to enriching human knowledge and strengthening constructive academic dialogue.

Since its inception, the journal has sought to establish the standards of sound scientific research, adhere to the principles of rigorous peer review, and encourage original studies that address contemporary humanitarian issues through balanced scientific and methodological perspectives, thereby serving societal development and advancing academic research.

This issue is the result of the collective scholarly efforts of esteemed researchers, members of the Editorial Board, and respected reviewers, whose academic contributions and objective evaluations played a significant role in presenting the studies in their final form in accordance with the standards adopted by peer-reviewed academic journals.

While we highly value the trust that researchers place in our journal, we reaffirm our continued commitment to supporting serious scientific research and to opening avenues for publication to researchers from within Iraq and beyond. We hope that this issue will constitute a valuable scholarly addition that serves the advancement of research in the humanities.

We ask Allah to grant success and guidance to all.

Peace and blessings be upon you.

Editor-in-Chief

Prof. Dr. Murad Ismail Ahmed

Journal of the University of Kirkuk for Humanitarian Studies

December 2025

Publication Rules and Guidelines – Journal of Humanistic Studies, University of Kirkuk

1. The research manuscript must be submitted electronically via the website (<https://kujhs.uokirkuk.edu.iq>) in **Microsoft Word format** (.doc or .docx).
2. The research must be typed using a computer with **single line spacing**, not exceeding **25 pages** (approximately **10,000 words**). The font for Arabic research should be **Simplified Arabic**, including tables, with line spacing 1.5 and font size 14 on **A4 paper**. For English and Turkish research, use **Times New Roman**, size 14, on A4 paper. For Kurdish research, use **Kurdfonts (Koran font)**.
3. A **short academic CV** of the author(s) must be submitted separately along with the research.
4. Authors' full names should be written in **Arabic and English**, including their current positions and academic ranks.
5. An **author's declaration** confirming that the research has not been previously published and is not under review elsewhere must be included.
6. **Main and subheadings** should be used to structure the research logically. Main headings include: Research Title, Abstract, Keywords, Introduction, Research Methodology, Discussion, Conclusion, References.
7. An **abstract in both Arabic and English** must be included, not exceeding **250 words**.
8. **Keywords** must be listed immediately after the abstract.
9. Tables, figures, and maps must be included **within the text**, numbered sequentially, with appropriate titles and references in the text.
10. Research derived from **Master's theses or PhD dissertations** may be published, provided these works have not been published or accepted elsewhere. This must be indicated on the first page, in the references list, and in the author's declaration.
11. Authors are responsible for paying any **evaluation-related fees** if they withdraw the research and decide not to continue the publication process.
12. Authors are granted a maximum of **one month** to make any requested revisions. The journal reserves the right to **automatically cancel** the submission if the revisions are not submitted within the given period.

References and Citation Rules:

13. a. The **APA 7th Edition** (American Psychological Association) must be followed for all citations and references, ensuring accuracy and consistency.
- b. In-text citations should include the **author's last name, year, and page number**, e.g., Ali Abdul Abbas Al-Azzawi (Al-Azzawi, 2008: 214) or (Al-Azzawi, 2008).
- c. For Quranic sciences and Islamic history research, references may be cited using **numbered superscripts** (1), (2), (3) and detailed at the end of the research in numerical order.
- d. References must be listed **alphabetically by the author's last name**. Examples:
 - Books: Last Name, First Name (Year), Title of Book, Edition, City of Publication, Publisher.
Example: Shhadeh, Numan 2011, Statistical Analysis in Geography and Social Sciences, Amman – Jordan, Safaa Publishing.
 - Journals: Last Name, First Name, (Year). Title of Article. **Journal Name**, Place of Publication, Volume Number, Issue Number, Page Numbers.

14. A **plagiarism check** must be performed at the university computing center.
15. The **publication fee** is **150,000 Iraqi Dinars**. If the research exceeds 25 pages, an additional **5,000 IQD per extra page** will be charged.
16. The journal's editorial board conducts an **initial evaluation**, followed by review by **qualified expert reviewers**. Authors must make any required revisions before final approval for publication.
17. All manuscripts and correspondence related to the journal must be submitted via the **journal website**.

Editorial Board Members

No.	Position	Name	Academic Title	Specialization	Workplace	Country
1	Editor-in-Chief	Dr. Murad Ismail Ahmed	Professor	Geography	University of Kirkuk, College of Education for Humanities	Iraq
2	Managing Editor	Dr. Haider Adel Mohammed	Lecturer	Turkish Language	University of Kirkuk, College of Education for Humanities	Iraq
3	International Editorial Board Member	Dr. Mishari Abdulaziz Mohammed Al-Mousa	Professor	Arabic Language	Kuwait University, College of Arts	Kuwait
4	International Editorial Board Member	Dr. Syed Sadiq Awad Allah Ahmed	Professor	English Language	University of Bahrain, College of Arts	Bahrain
5	International Editorial Board Member	Dr. Nazan Tutash	Professor	English Language	Ankara University, Faculty of Languages	Turkey
6	Editorial Board Member	Dr. Fahad Abbas Suleiman	Professor	History	University of Kirkuk, College of Education for Girls	Iraq
7	International Editorial Board Member	Dr. Noor Allah Jateen	Professor	Turkish Language	Ankara University, Faculty of Languages	Turkey
8	Editorial Board Member	Dr. Kamal Abdullah Hassan	Professor	Geography	University of Anbar, College of Arts	Iraq
9	Editorial Board Member	Dr. Zanyar Faiq Saeed	Professor	English Language	University of Sulaymaniyah	Iraq
10	Editorial Board Member	Dr. Jinar Abdulqader Ahmed	Professor	Educational and Psychological Sciences	University of Kirkuk, College of Education for Humanities	Iraq

No.	Position	Name	Academic Title	Specialization	Workplace	Country
11	International Editorial Board Member	Dr. Dalal Ali Suleiman Zriqat	Professor	Geography	University of Jordan, College of Arts	Jordan
12	Editorial Board Member	Dr. Yasser Mohammed Taher	Professor	Teaching Methods	University of Kirkuk, College of Education for Pure Sciences	Iraq
13	Editorial Board Member	Dr. Karwan Omar Qader	Professor	Kurdish Language	University of Sulaymaniyah, College of Languages	Iraq
14	International Editorial Board Member	Dr. Essam Mustafa Abdulhadi Aqleh	Associate Professor	History	Khour Fakkan University, College of Arts	UAE
15	International Editorial Board Member	Dr. Ibrahim bin Yahya bin Zahran Al-Busaidi	Associate Professor	History	Sultan Qaboos University, College of Arts	Oman
16	International Editorial Board Member	Dr. Nazih Ibrahim Al-Manasiya Al-Battoush	Professor	Geography	University of Jordan	Jordan
17	International Editorial Board Member	Dr. Khalisa Al-Ghabari	Assistant Professor	English Language	Sultan Qaboos University, College of Arts	Oman
18	International Editorial Board Member	Dr. Mahdi Qais Abdulkarim Al-Janabi	Assistant Professor	Quranic Sciences	University of Sharjah, College of Sharia and Islamic Studies	UAE
19	International Editorial Board Member	Dr. Ismail Al-Bar Qumsar	Assistant Professor	Turkish Language	Duzce University	Turkey
20	International Editorial Board Member	Dr. Fares Mahmoud Mahmoud	Associate Professor	Geography	University of Bern	Switzerland

No.	Position	Name	Academic Title	Specialization	Workplace	Country
21	Editorial Board Member	Dr. Kamel Abdulqader Hussein	Assistant Professor	Quranic Sciences	University of Kirkuk, College of Education for Humanities	Iraq
22	Editorial Board Member	Dr. Ezzedine Saber Mohammed	Assistant Professor	Kurdish Language	University of Kirkuk, College of Education for Humanities	Iraq
23	Editorial Board Member	Dr. Khalid Ahmed Hawas	Assistant Professor	Arabic Language	University of Kirkuk, College of Education for Humanities	Iraq
24	International Editorial Board Member	Dr. Mohammad Akbarpour	Assistant Professor	Geography	Riza University, College of Arts	Iran
25	Editorial Board Member	Dr. Ali Hadi Hassan	Assistant Professor	Arabic Language	University of Kirkuk, College of Education for Humanities	Iraq
26	Editorial Board Member	Dr. Majid Ahmed Jadoa Al-Zubaidi	Professor	English Language	University of Anbar, College of Arts	Iraq
27	Editorial Board Member	Dr. Mohammad Ali Sharif	Assistant Professor	Turkish Language	University of Kirkuk, College of Education for Humanities	Iraq
28	Editorial Board Member	Dr. Zainab Ismat Safaa Al-Din	Lecturer	English Language	University of Kirkuk, College of Education for Humanities	Iraq
29	Editorial Board Member	Dr. Emad Abdullah Murad	Lecturer	Quranic Sciences	University of Kirkuk, College of Education for Humanities	Iraq

Index Of Published Research

History Research

NO	Research Title	Researcher	Page Number
1	The Profession of Refrigeration and its Development in the Abbasid Era (192-656 AH / 807-1258 AD	Ismaeel T. Ghafoor Al - Obaidy	1-22
2	Negotiations of Aix-les-Bains and the Independence of Morocco, 1955-1956"	Asst. Prof. Dr. Riam Abbas Dweibel	23-44
3	The Relationship Between The Ardalan Emirate And The Ottoman State During The Period 1520-1566 AD (A Historical And Political Study)	Suzan Saleh Karim	45-74
4	The Program Of The Syrian Communist Party And The Government's Stance Towards It Up To 1972	Shahla Amin Rashid Muhammad	75-122
5	The Role Of The Baghdad Ashrafs Syndicate In Encouraging Jihad During World War I	Asst. Lect Imad Ahmed Hamid	123-150
6	Reflection of class and union struggle in southern Kurdistan in Kurdistan Road newspaper "Rygai kurdistan" (1991-1994)	Assistant Prof.Dr.Faraydoon Abdulrahim Abdullah	151-187

Geography Research

NO	Research Title	Researcher	Page Number
7	Environmental Assessment Of Heavy Metal Concentrations In Frozen Imported Fish Tissues In Kufa City Markets	Dr. Hassan Allawi Abbood AL- Akraeww Hasanain Mohammad Abdulhssein Aboshabbaa	188-213
8	The Impact Of Air Temperature And Humidity On Human Thermal Comfort In Kirkuk City, Iraq (1990-2020)	Asst.Lect Sarraa Wadhah	214-235
9	A Geomorphological Study of Nebkhas in Al-Siniyah Subdistrict, Baiji District	Lecturer Dr. Saadi Khalaf Ahmed	236-277

Educational and Psychological Sciences Research

NO	Research Title	Researcher	Page Number
10	Dehumanization & Its Relationship to Moral Exclusion	Asst. Prof. Dr. Anwer Jabbar Ali	278–321
11	Systems Thinking Among Educational Counselors	Dr. Walid Khalil Ismail	322–345

Arabic Language Research

NO	Research Title	Researcher	Page Number
12	The Eloquence Of Retriation In Single Qur"anic Stories From Cutting Events To Generating Meanings Reading In Selected Models	Assistant Professor Dr. Ahmed Juma Shawan	346–390
13	The Research Title In Argumentative Factors And Their Role In Textual Cohesion An Applied Study Of The Diwan Of Imam Al-Shafi' -Selected Models-	Dr. Aram Ali Othman	391–415
14	Conversational Implicature in Al-Khansa's Poetry in the Light of Paul Grice's Principles	Asst. Prof. Dr. Saad Abdulrahim Ahmad Al-Hamdani	416–450

English Research

NO	Research Title	Researcher	Page Number
15	The Interaction Between Grammar And Implicatures In Eliciting Meaning	Ibrahim Hassan Abdullah	451–473
16	Female psychosis and patriarchal oppression as Exemplified in the Yellow Wallpaper	Dr. Anmar Adnan Mohammed Hassan	474–488

Research of the Turkish Language

NO	Research Title	Researcher	Page Number
17	Teachers' Views On Turkish Education In Iraq (The Case Of Kirkuk)	Najat Ayoob Shukur SHUKUR	489–522

Quranic Sciences Research

NO	Research Title	Researcher	Page Number
18	"The Principle Of Prioritizing Jurisprudence And Its Importance In The Field Of Islamic Economics"	Assistant Professor Dr. Abdul Sattar Shahadhah Hussein Al-Luhibi	523–554
19	Interpretive And Purposive Controls In Constructing The Concept Of Fitna In The Holy Qur'an: An Applied Study Of Surat Al-Baqarah	Prof. Dr. Ahmed Abdullah Rahim	555–594

Research Derived from Theses and Dissertations

NO	Research Title	Researcher	Page Number
1	The Geographical Distribution of Large-Scale Industries in Kirkuk Governorate in 2024	Riyam Yas Jasim Al-Hiyali	620-595
2	The Past Tense Suffix in the Diwan of Omar Al-Ashiq: An Analytical Study	Assoc. Prof. Mahia Mohsen Hassan	621-636
3	An Analytical Study of Poetic Content According to Prosodic Meter in Sadiq Bashirli's Diwan (From a Cup to a Sea)	Prof. Abbas Rashid Ali	637-653
4	Women in the Poem "A Woman Does Not Want to Be a Woman" by Ali Binjwani	Asst. Lecturer Murtadha Saif Al-Din Najm Al-Din	654-672
5	Politeness in Conversational Implicatures	Assoc. Prof. Goran Salah Al-Din Shukr	673-689
6	The Anfal Campaign and Its Reflections in the Poetry of Latif Fattah Faraj	Fatima Abbas Hamid – Assoc. Prof. Arsan Hashim Mahmoud Al-Saqi	690-719
7	The Semiotics of the Title in the Poetry of Farhad Shakli	Prof. Saman Izz Al-Din Saadoun	720-742
8	Pedagogy of Language Teaching	Lecturer Ashti Hussein Arif	743-779
9	Teaching the Kurdish Language in the First Grade of Primary Education in Non-Governmental Primary Schools in the District Center of Sulaymaniyah Governorate: A Case Study	Sarwa Mohammed Karim	780-803
10	Intertextual Materials in the Poems of the Poet Nali	Prof. Shihab Tayeb Taher	804-819
11	Mythological Thought in the Poems of Sabah Ranjdar from the Perspective of Mythological Criticism	Suvara Mohammed Ahmed	820-844
12	Social Corruption in the System of Governance of the Kurdish Emirates during the Abbasid Era	Assoc. Prof. Asu Omar Mustafa	845-870
13	Qur'anic Readings and Their Impact on Understanding the Qur'anic Text	Siran Ahmed Abdulqader	871-885

Issued by the College of Education for
Human Sciences, Kirkuk University

Kirkuk University Journal for Humanities Studies

A peer-reviewed quarterly journal from the College
of Education for Humanities, University of Kirkuk

A quarterly magazine issued by the
College of Education for Human Sciences
Kirkuk University

issn 1992 - 1179

Postal address

Iraq/ Kirkuk/ Kirkuk University
P.O. Box: 2281 and Zip Code: 52001

